

„Usłysz dziecko z mutyzmem w ciszy”

**Dziecko z mutyzmem selektywnym
w przedszkolu i szkole,
czyli jak nauczyciele i rodzice mogą
pomóc dziecku z zaburzeniami lękowymi**

dr Ewa M. Szumilas

adiunkt w Zakładzie Wspomagania Rozwoju
i Edukacji Dziecka
Uniwersytetu Jana Kochanowskiego
w Kielcach

Warszawa, 21 listopada 2014 r.

Kierunki polityki oświatowej państwa

Szkoła dla wszystkich – stanowi istotny fundament, zapewniający uczniom z różnymi typami specjalnych potrzeb edukacyjnych **równość szans w każdej dziedzinie życia** (edukacji, kształcenia zawodowego, zatrudnienia oraz życia społecznego)

Karta Luksemburska (1996)



Istnieją **różne uwarunkowania procesu włączania** uczniów z SPE w system edukacji w szkołach ogólnodostępnych.

„Poszczególne kraje znajdują się na [...] różnych etapach drogi w kierunku włączenia uczniów z SPE w ogólnodostępny system edukacji”

(Watkins, 2007, str. 16)

Różnice dotyczą:

- podejścia do kwestii organizacji oferty edukacyjnej dla uczniów z SPE (wyróżnić można rozwiązania systemowe ukierunkowane na):
 - ▶ **pełne włączenie** uczniów z SPE w system edukacji w szkołach rejonowych/ogólnodostępnych,
 - ▶ modele oparte na zasadzie „**ciągłości świadczeń**”, mające stanowić odpowiedź na różnorodne potrzeby uczniów,
 - ▶ podejścia zakładające wyraźne **oddzielenie systemu edukacji** w szkołach ogólnodostępnych od systemu świadczeń oferowanych w placówkach specjalnych.

KONKLUZJA

„...konceptje, założenia systemowe, a także praktyczne rozwiązania związane z edukacją włączającą podlegają we wszystkich krajach ciągłym zmianom”

(Watkins, 2007, str. 16)

48 Sesja UNESCO (2008)

„**Włączanie** - to proces traktowania i zaspokajania różnorodnych potrzeb wszystkich uczniów poprzez zwiększanie ich uczestnictwa w nauce, kulturze i społeczności oraz redukcję wykluczenia z edukacji w ogóle, jak i w jej obrębie. Wymaga to **zmian i modyfikacji treści, podejść, struktur i strategii** sterowanych wspólną wizją obejmującą wszystkie dzieci oraz przekonaniem, że to system powszechnej oświaty jest odpowiedzialny za ich edukację. [...]

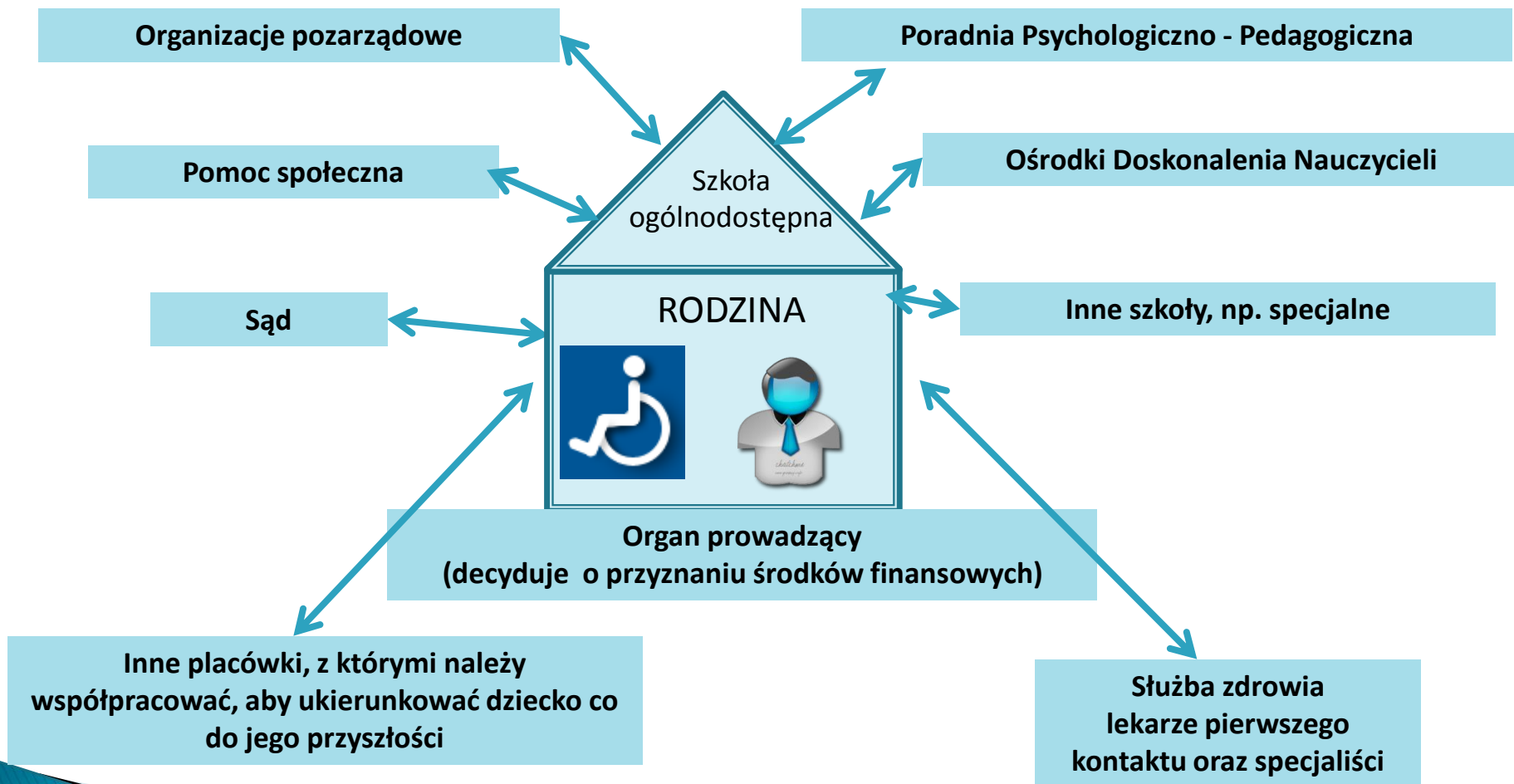
Edukacja włączająca podejmuje problem jak przekształcić system oświaty i środowisko uczenia się tak, by odpowiedzieć na zróżnicowanie uczniów. Jej celem jest zapewnienie by i nauczyciele i uczniowie czuli się dobrze z tą różnorodnością i traktowali ją raczej jako wyzwanie i wzbogacenie środowiska uczenia się, niż jako problem”.

Model współpracy instytucji i placówek oświatowych realizujących kształcenie dzieci i młodzieży ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi

Główne założenia modelu

- ▶ usprawnienie działań organizacyjno-prawnych wobec uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi
- ▶ połączenie kompetencji wszystkich instytucji i organizacji działających na rzecz dziecka i rodziny, umożliwiając spójne działanie i tworzenie ponadstandardowych rozwiązań zgodnie z poniższym schematem

Model współpracy szkoły ogólnodostępnej z instytucjami – tworzenie warunków do rozwoju dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi



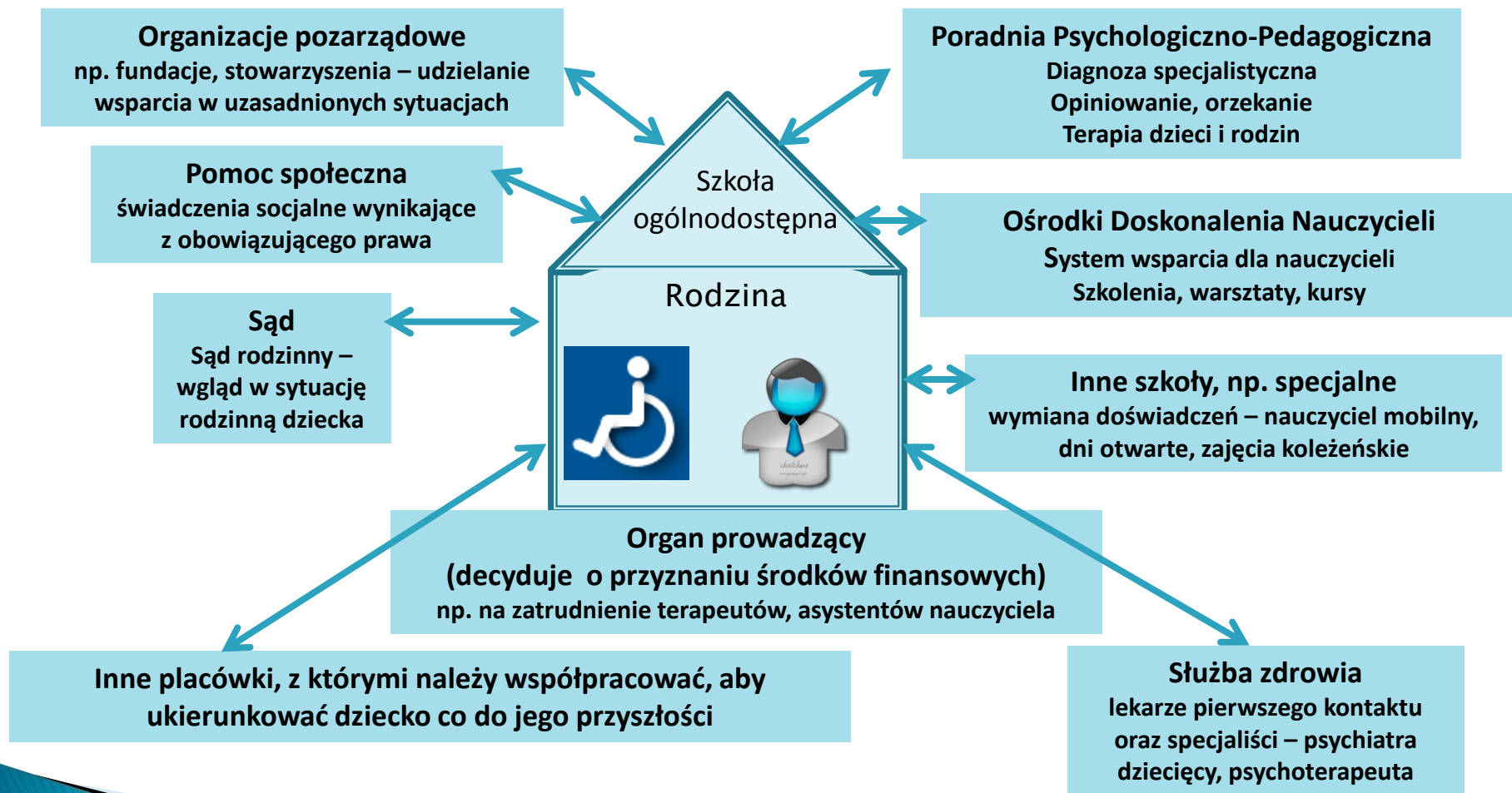
Propozycje działań skierowanych bezpośrednio na wsparcie szkół (wypracowanych w ramach Modelu współpracy instytucji i placówek oświatowych realizujących kształcenie dzieci i młodzieży ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi):

- upowszechnienie wiedzy na temat możliwości zatrudniania w szkole asystenta osoby niepełnosprawnej, asystenta lub pomocy nauczyciela
- tworzenie umocowań prawnych dla dobrych inicjatyw (np. mobilnego nauczyciela)
- zapewnienie każdej szkole możliwości skorzystania z usług specjalisty (**superwizor**), który będzie je wspierał w autorefleksji
- wyposażanie nauczycieli w **umiejętności wychowawcze i psychospołeczne** (skutecznej komunikacji, konstruktywnego rozwiązywania problemów/konfliktów).

- promowanie szkół, które są otwarte i traktują dobrze każdego ucznia, a nie ze względu na wyniki egzaminów
- „pokazywanie” i promowanie poradni psychologiczno-pedagogicznych, które faktycznie wspierają szkoły
- utworzenie mechanizmu pozwalającego na **właściwe wykorzystanie subwencji oświatowej**, *by faktycznie przeznaczano te pieniądze na bezpośrednią pracę z uczniami posiadającymi orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego. W obecnej sytuacji (zagospodarowanie funduszy oświatowych jest w gestii lokalnych samorządów, nie są to pieniądze „znaczone”)*
- rola świadomych rodziców
- edukacja rodziców dotycząca nie tylko finansowania kształcenia uczniów, w tym posiadających orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego (wspieranie wymiany doświadczeń i współpracy między szkołami specjalnymi, integracyjnymi i ogólnodostępnymi, ORE).

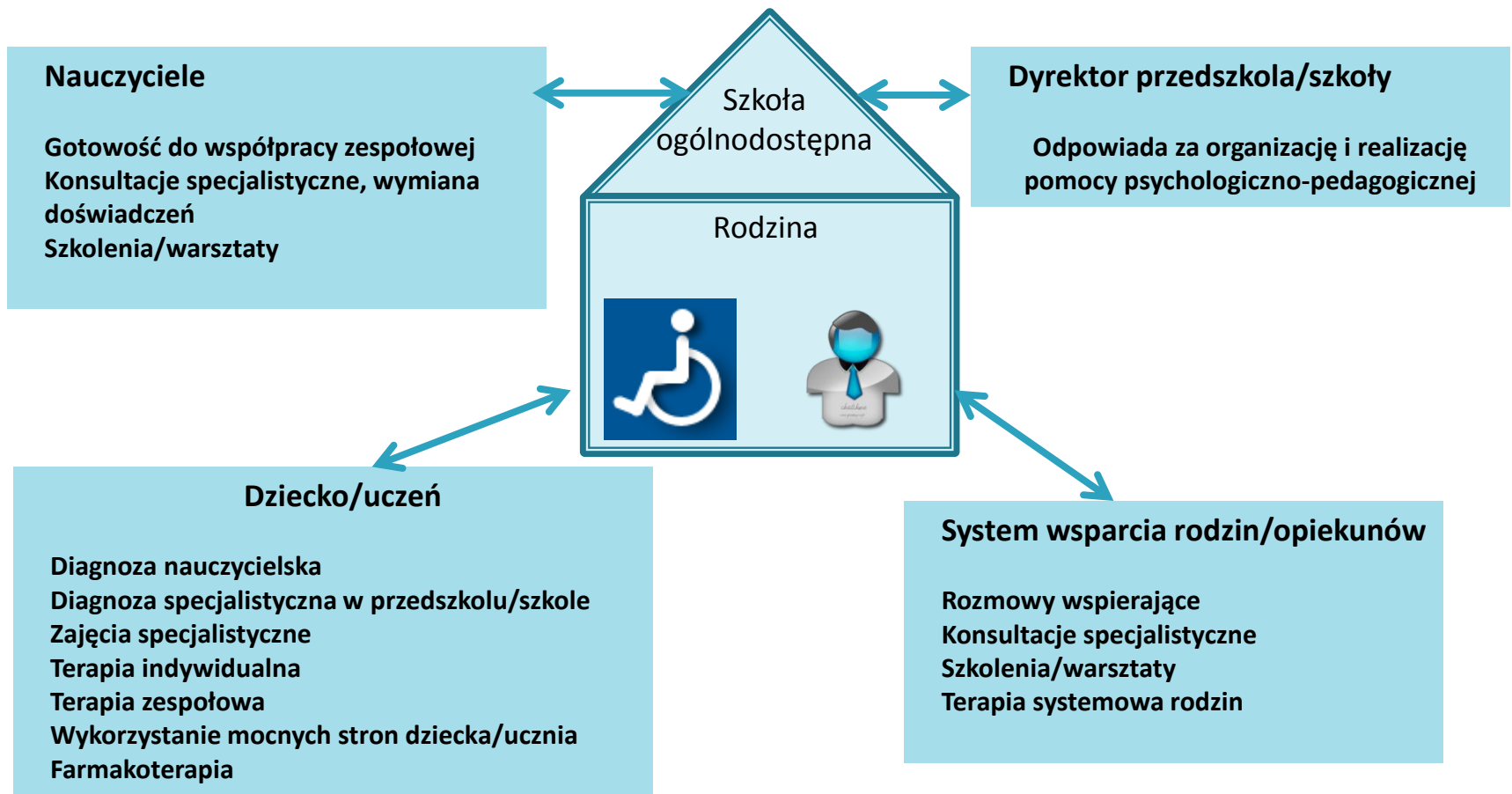
System wsparcia dla dziecka/ucznia z mutyzmem selektywnym i jego rodziny

(w oparciu o Model współpracy instytucji i placówek oświatowych realizujących kształcenie dzieci i młodzieży ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi)



System wsparcia dla dziecka/ucznia z mutyzmem selektywnym i jego rodziny

(w oparciu o Model współpracy instytucji i placówek oświatowych realizujących kształcenie dzieci i młodzieży ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi)



Uwagi realizacyjne do systemu wsparcia dla dziecka/ucznia z mutyzmem selektywnym i jego rodziny

Zadania dyrektora przedszkola/szkoły – organizacja pomocy psychologiczno-pedagogicznej zgodnie z obowiązującymi aktami prawnymi

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 kwietnia 2013 r. w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach (Dz.U. 2013 poz. 532)

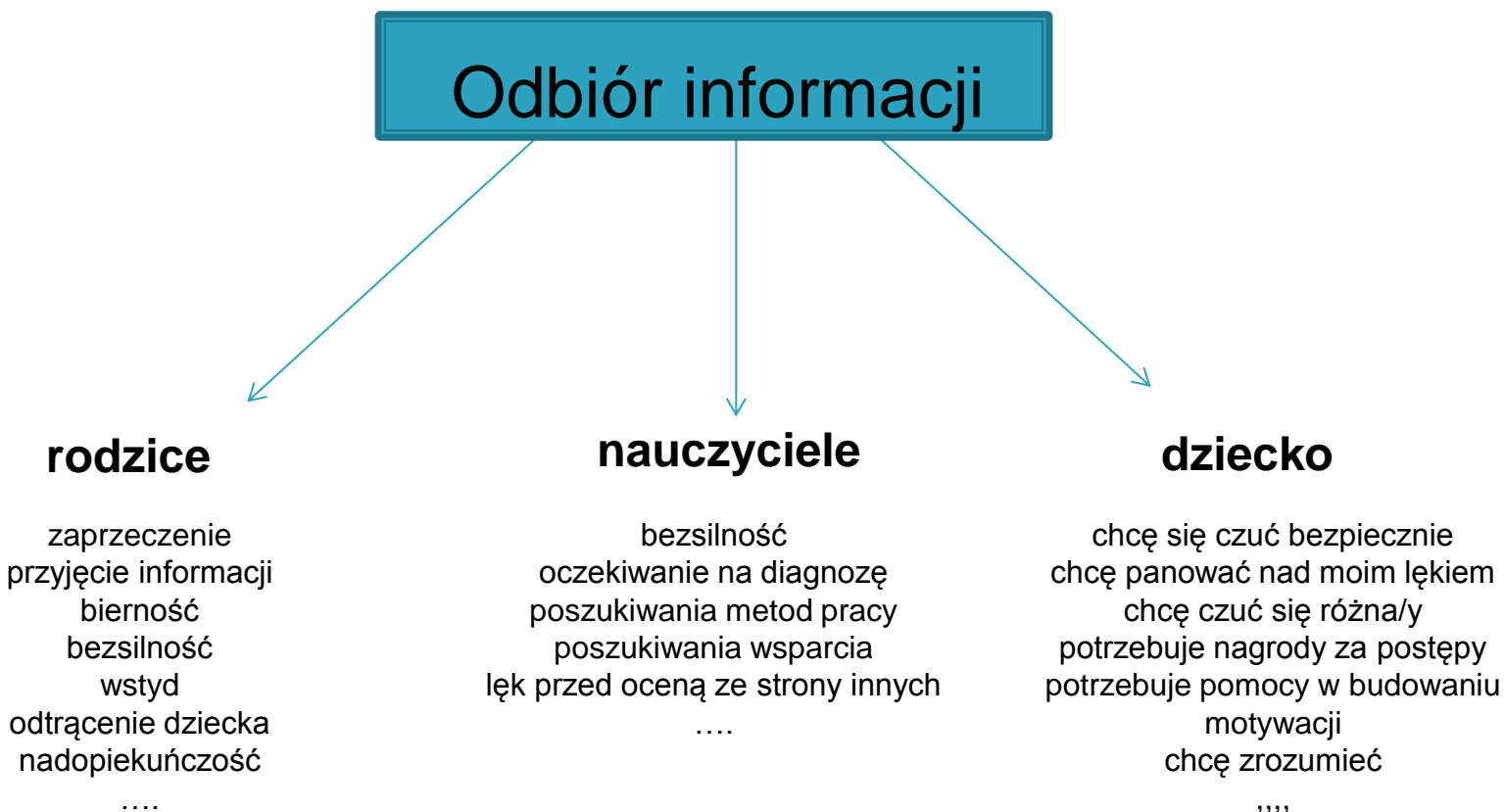
KOMENTARZ

Pomoc psychologiczno-pedagogiczna udzielana uczniowi w przedszkolu, szkole i placówce **polega na rozpoznawaniu i zaspokajaniu indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych ucznia oraz rozpoznawaniu indywidualnych możliwości psychofizycznych ucznia** *wynikających w szczególności: z niepełnosprawności(...), choroby przewlekłej (...), niepowodzeń edukacyjnych (...), z trudności adaptacyjnych związanych z różnicami kulturowymi lub ze zmianą środowiska edukacyjnego, w tym związanych z wcześniejszym kształceniem za granicą*

Pomoc psychologiczno-pedagogiczną **organizuje dyrektor** przedszkola, szkoły i placówki

Uwagi realizacyjne do systemu wsparcia dla dziecka/ucznia z mutyzmem selektywnym i jego rodziny

Odbiór opinii/orzeczenia Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej



Refleksje

```
graph TD; A[Refleksje] --> B[rodzice]; A --> C[nauczyciele]; A --> D[dziecko];
```

rodzice

dobrze, że już wiemy
nie zgadzamy się z tym
nie rozumiemy

nauczyciele

wreszcie mam dokument
będę wiedział/a
co robić i jak robić (pomogę dziecku)
będę wiedział/a kogo prosić o pomoc

dziecko

dorośli będą wiedzieli
„co ze mną jest”
koleżanki i koledzy może będą bardziej
mnie rozumieć

Brak dokumentu w rozumieniu *Prawa oświatowego*, czyli opinii lub orzeczenia, nie może powodować pozostawienia dziecka/ucznia z mutyzmem bez pomocy i wsparcia ze strony przedszkola/szkoły.

§ 19. Rozporządzenia MEN z dnia 30 kwietnia 2013 r. w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach:

(...)

3. *W przypadku stwierdzenia, że uczeń ze względu na potrzeby rozwojowe lub edukacyjne oraz możliwości psychofizyczne wymaga objęcia pomocą psychologiczno-pedagogiczną, odpowiednio nauczyciel, wychowawca grupy wychowawczej lub specjalista **niezwłocznie udzielają uczniowi tej pomocy w trakcie bieżącej pracy z uczniem i informują o tym:***

1) *w przypadku szkoły i placówki, w której funkcjonuje szkoła – wychowawcę klasy;*

2) *w przypadku przedszkola i placówki, w której nie funkcjonuje szkoła – dyrektora przedszkola lub placówki.*

4. *Wychowawca klasy lub dyrektor przedszkola lub placówki, o których mowa w ust. 3, **informuje innych nauczycieli, wychowawców grup wychowawczych lub specjalistów o potrzebie objęcia ucznia pomocą psychologiczno-pedagogiczną w trakcie ich bieżącej pracy z uczniem – jeżeli stwierdzi taką potrzebę.***

(Dz. U. poz. 532)

**Wyniki raportu NIK
(KNO-4101-01-00/2012 Nr ewid. 173/2012/P/12/057/KNO):**

Szkoły ogólnodostępne, **nie są odpowiednio przygotowane** do pracy z uczniami o SPE,
a do nich należą uczniowie **z mutyzmem wybiórczym**.

**Pomoc dla dziecka powinna być wieloaspektowa
i skoordynowana na poziomie rodziny,
przedszkola/szkoły oraz instytucji i placówek
oświatowych.**

Oferta edukacyjna dla dziecka/ucznia z mutyzmem powinna być **ściśle dopasowana** do jego indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych.

Dotyczy to **dostosowania treści, metod i organizacji nauczania** do możliwości psychofizycznych dziecka, m.in. przez umożliwienie realizowania **zindywidualizowanego a nie koniecznie indywidualnego** procesu kształcenia, form i programów nauczania.

Dziękuję za uwagę